

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Komission tiedonanto — Neuvotteluasiakirja innovaatiotuesta"

KOM(2005) 436 lopullinen

(2006/C 65/16)

Euroopan komissio päätti 21. syyskuuta 2005 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 262 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta *Komission tiedonanto — Neuvotteluasiakirja innovaatiotuesta*.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean työvaliokunta päätti antaa asian valmistelun "yhtenäismarkkinat, tuotanto ja kulutus" -erityisjaoston tehtäväksi.

Asian kiireellisyys vuoksi Euroopan talous- ja sosiaalikomitea nimesi 14.–15. joulukuuta 2005 pitämässään 422. täysistunnossa (joulukuun 14. päivän kokouksessa) yleisesittelijäksi Antonello **Pezzinin** ja hyväksyi seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 80 ääntä puolesta 2:n pidättyessä äänestämästä.

1 Tiivistelmä ja suositukset

1.1 Komitea suhtautuu myönteisesti innovaatiotukea koskevaan neuvotteluasiakirjaan, jonka avulla komissio pyrkii laatimaan vakaan oikeudellisen kehyksen, määrittämään kriteerit tuen kohdistamiseksi entistä tehokkaammin ja yksinkertaistamaan sääntelypuitteita.

1.1.1 ETSK tiedostaa, että komission asiakirjan myötä käynnistetään ensimmäistä kertaa syvälinen keskustelu seuraavista erittäin ajankohtaisista aiheista:

- Mitä innovoinnilla tarkoitetaan?
- Missä kulkee tuen kohteeksi käyvän innovointivaiheen ja toisaalta markkinointivaiheen välinen raja?
- Millaisia toimia tulee toteuttaa, jotta pk-yritykset voisivat kompensoida tunnettuja yritysten kasvua rajoittavia tekijöitä?
- Miten EU:n suurimmat kauppakumppanit toimivat nykyisessä globalisointiprosessissa innovoinnin osalta, ja millaisiin rajoituksiin unioni on sitoutunut hyväksyessään WTO:n säännöt?

1.2 Uusi oikeudellinen kehys, jonka komissio aikoo esittää ja johon jäsenvaltiot tulee saada yhdessä sitoutumaan, on riippuvainen myös näihin kysymyksiin saatavista vastauksista. Tavoitteena on nivoa yhteen toisaalta kehitys ja edistys ja toisaalta erityisesti kilpailusääntöjen noudattaminen.

1.3 Euroopan kilpailukyky on riittämätön paljolti siitä syystä, että innovointi on vaatimatonta, mikä puolestaan johtuu usein markkinahäiriöistä. Tällaisissa tapauksissa valtiontuella voidaan osaltaan kannustaa markkinatoimijoita investoimaan nykyistä enemmän tuote- ja prosessi-innovaatioihin⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Vuonna 2003 huipputeknologiatuotteiden viennin osuus koko viennistä oli 25 valtion EU:ssa 17,8 prosenttia, Japanissa 22,7 prosenttia ja Yhdysvalloissa 26,9 prosenttia (lähde: Eurostat, *Science and Technology* 8/2005).

1.4 Jos ei innovoida, seurauksena on unionin rappeutuminen niin kulttuurisessa kuin taloudellisessakin mielessä. ETSK on tästä täysin tietoinen ja pyrkii järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan eri aloilla toimivien jäsentensä välityksellä (ja myös asianmukaisen valtiontukien avulla) tarmokkaasti siihen, että

- markkinoiden ulkoisvaikutukset voitetaan tai niitä ohjataan
- yrittäjähenkisyys vahvistuu
- eri aloilla valitaan sopivia toimia mikro- ja pk-yritysten auttamiseksi ja innovoinnin edistämiseksi tällaisissa yrityksissä
- osuus- ja yhteisötalouden alalla toimivia yrittäjiä ja toimijoita autetaan ymmärtämään ja hyödyntämään markkinoiden globalisoitumiseen pysyvästi liittyviä innovaatioita
- toteutetaan eri tavoin yksityistä valvontaa (*private enforcement*) ja edistetään säännösten noudattamista ja täysipainoista soveltamista⁽²⁾
- eurooppalainen tutkimusalue toteutuu käytännössä teknologiakeskusten ja korkeakoulujen koordinoitun toiminnan avulla, jotta tutkimustuloksia voidaan levittää ja havainnollistaa⁽³⁾
- perus- ja täydennyskoulutusta mukautetaan erilaisin välinein ja keinoin, jotta ammatilliset valmiudet vastaisivat markkinoiden jatkuvasti uudistuvia vaatimuksia, jotta yhteiskunnan olisi helpompaa ymmärtää jatkuvia muutoksia ja jotta yritysten sosiaalisen vastuun periaatteet⁽⁴⁾ leviäisivät ja vakiintuisivat.

⁽²⁾ Ks. INT. 268, kohta 6.2.

⁽³⁾ Tavoitteena on voittaa "Euroopan paradoksi" eli se, että olemme tutkimuksen edelläkävijöitä mutta huonoja hyödyntämään tutkimustuloksia kaupallisesti.

⁽⁴⁾ Ks. vihreä kirja yritysten sosiaalisesta vastuusta.

1.5 Toistaiseksi komissio ei ole esittänyt erillisiä innovaatiotukisääntöjä. Perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan perusteella innovaatiot on otettu huomioon muiden tukilajien yhteydessä: alueille ja koulutukseen kohdennettu tuki, investointipääomiin liittyvät toimet, työllisyyteen kohdennettu tuki ja toimet pk-yritysten auttamiseksi.

1.5.1 Innovaatiot ovat tavallaan sisältyneet tutkimus- ja kehitystyöhön myönnettävää valtiontukea koskeviin puitteisiin⁽⁵⁾, joiden voimassaoloaikaa on jatkettu kesäkuun 30. päivästä 2002 joulukuun 31. päivään 2005⁽⁶⁾.

1.6 ETSK on jo aiemmissa lausunnoissaan ilmaissut yksimielisesti tai suurella enemmistöllä hyväksymänsä kannan useisiin komission esittämiin kysymyksiin, jotka koskevat mm. seuraavia aiheita:

- tarkoituksenmukaisen valtiontuen salliminen markkinahäiriöiden torjumiseksi
- toimet ulkoisvaikutuksiin liittyvien rajoitusten kompensoimiseksi
- yhteisistä kriteereistä sopiminen ennakoarvioinnissa sovellettavien kriteerien määrittämiseksi etenkin pk-yrityksiä varten
- innovointiprosessien arvostaminen teknologia-alojen lisäksi myös palvelualoilla, kaupassa ja hallinnossa; tuote- ja prosessi-innovaatiot
- koheesioalueille ja maantieteellisistä haitoista kärsiville alueille (vuoristoalueet, saaret ja syrjäiset maaseutualueet) kohdennetun innovaatiotuen lisääminen, myös hyödyntämällä asianmukaisesti alueellista "veroetua" (muita lievempää verokohtelua)⁽⁷⁾
- uudenlaisten pk-yrityksille suunnattujen rahoitustukien kehittäminen ja ylläpitäminen: esim. mikroluottojen kehittäminen, pääomalainojen tukeminen, lainojen arvopaperistaminen ja takaukset mikro- ja pienyrityksille, joiden on vaikea saada riskipääomaa yleensä henkilökeskeisen yhtiömuotonsa takia
- sellaisten organisaatioiden tukeminen, jotka auttavat mikro- ja pk-yrityksiä innovoinnissa neuvoin ja konkreettisoin toimenpitein
- eri alojen asiantuntijoiden kouluttaminen, myös julkisten toimien avulla, avustamaan mikro- ja pienyrityksiä innovointiprosessien suuntaviivojen laatimisessa

— huippuosaamiskeskusten voimistaminen julkisten ja yksityisten investointien avulla sekä niiden verkostoiminen yritysten ja akateemisen maailman kanssa.

1.7 Komitea on jo aiemmin korostanut, että kun myönnetään valtiontukea pk-yritysten innovaatiohankkeisiin kohdennettujen investointien kannustamiseksi, tulee ottaa huomioon myös yritysten laajentumiskehitys ja seuraavat seikat:

- alueellisten ja alueidenvälisen innovaatioverkkojen tukeminen
- teollisuusalueiden sekä teknologia- ja teollisuuspuistojen edistäminen
- yksityisten pääomasijoittajien (bisnesenkeleiden) ja palvelunvälittäjien, esim. teknologiahankkijoiden (*venture technologists*), meklareiden (*brokers*) ja patenttikonsulttien, käyttäminen
- teknologiansiirtokeskusten ja riskipääoman luominen
- ammattitaitoisen teknisen henkilöstön koulutus ja palkkaaminen⁽⁸⁾.

2 Perustelut

2.1 Tiedonannon pääsisältö

2.1.1 Komission tavoitteena on käynnistää keskustelu innovaatiohankkeisiin suunnattua valtiontukea koskevan yhteisön säännösten parantamiseksi.

2.1.2 Komissio esittää näkemyksensä ja selostaa niitä kuudesta yleisestä aihepiiristä:

- innovatiivisten uusien yritysten perustamisen ja alkuvaiheen kasvun tukeminen
- riskipääoman hyödyntäminen
- periaatteet tutkimus- ja kehityshankkeisiin liittyvien innovaatioiden nivomiseksi nykyiseen järjestelmään
- pk-yritysten tukeminen, jotta ne voivat hankkia innovaatioiden välittämiseen erikoistuneiden organisaatioiden palveluja
- pk-yritysten tukeminen, jotta ne voivat tehdä yhteistyötä korkeasti koulutettujen tutkijoiden ja insinöörien kanssa ja toteuttaa vaihtoja yliopistojen ja suurten yritysten kanssa
- kaikille yrityksille hyödyllisten ja yksityisiä sijoittajia kiinnostavien huippuosaamisen keskusten edistäminen ja kehittäminen.

⁽⁵⁾ EYVL C 45, 17.2.1996, muutettuna: EYVL C 48, 13.2.1998.

⁽⁶⁾ EYVL C 111, 8.5.2002.

⁽⁷⁾ Vrt. rahoitusjärjestelyt ja luottojen sosiaalinen merkitys.

⁽⁸⁾ Ks. INT. 268.

2.1.3 Ehtona on, että

- tuki kohdennetaan tietyn markkinapuutteen korjaamiseen
- tuki on parhaiten soveltuva väline
- tuki kannustaa sen saajia innovoimaan ja on kohtuullinen tavoiteltuun päämäärään nähden
- kilpailu ei vääristy ylenmääräisesti.

2.2 Nykytilanne

2.2.1 ETSK on aiemmissa lausunnoissaan aina korostanut, että valtiontukia on tärkeää valvoa, jotta seuraavat seikat toteutuisivat EU:ssa:

- eri jäsenvaltioiden talouksia lähentävä kilpailupolitiikka
- innovaatiohenkinen ja aloitteellinen yrittäjyys
- koheesiopolitiikka, jonka yhteydessä tunnetaan kiinnostusta epäedullisessa asemassa oleviin alueisiin ja pidetään niitä tärkeinä
- kestävä kasvu, jonka yhteydessä kunnioitetaan työelämän, yrityksen ja ympäristön parantamista koskevia vaatimuksia.

2.2.2 Vaikka yhtäältä kilpailupolitiikka⁽⁹⁾ on olennaisen tärkeää sisämarkkinoiden moitteettomalle toiminnalle ja kehitykselle ilman syrjivien sääntöjen asettamia ehtoja, valtion toimet saattavat toisaalta olla asianmukaisia ja välttämättömiä markkinoiden rajoitusten ja häiriöiden korjaamiseksi.

2.2.2.1 Lissabonin strategiassakin, jota tarkistettiin ja johon lisättiin keväällä 2005⁽¹⁰⁾ uusia pragmaattisia näkökohtia, kehoitetaan kiinnittämään erityistä huomiota seuraaviin seikkoihin:

- markkinahäiriöt
- taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus
- kestävä kehitys
- innovaatiot.

2.2.3 Valtiontuet ovat hiukan pienentyneet viime vuosina⁽¹¹⁾, ja — mikä tärkeintä — ne on kohdennettu pääasiassa horisontaalisiin tavoitteisiin. Vuonna 2003 horisontaalisten tukien osuus kaikista tuista oli 79 prosenttia, ja tutkimukseen ja kehitykseen kohdistui niistä 14 prosenttia⁽¹²⁾. Tähän kiinnitti huomiota myös maaliskuussa 2005 kokoontunut

⁽⁹⁾ Perustamissopimuksen VI osasto "Kilpailua, verotusta ja lainsäädännön lähentämistä koskevat yhteiset säännöt", 2 jakso.

⁽¹⁰⁾ KOM(2005) 24 lopullinen, 2.2.2005: "Jäsenvaltioiden olisi vähennettävä valtiontukia ja kohdennettava ne markkinoiden toiminnan puutteiden paikkaamiseen voimakkaan kasvupotentiaalialoilla sekä innovaatioiden edistämiseen."

⁽¹¹⁾ Kaudella 1999–2001 niiden osuus yhteisön BKT:sta oli 0,61 prosenttia ja kaudella 2001–2003 puolestaan 0,59 prosenttia (COM(2005) 147 final, 20.4.2005).

⁽¹²⁾ Lähde: COM(2005) 147 final, 20.4.2005, taulukko 7: ympäristö ja energiansäästö 23 prosenttia, aluekehitys 21 prosenttia, pk-yritykset 13 prosenttia, koulutus 3 prosenttia, työllisyys 3 prosenttia sekä kulttuuri ja kulttuuriperinnön säilyttäminen 2 prosenttia.

Eurooppa-neuvosto, joka korosti, että tarkoituksenmukaisia poikkeuksia tulee myöntää silloin, kun niitä tarvitaan markkinapuutteiden korjaamiseksi.

2.2.3.1 Myös Euroopan parlamentti ilmaisee päätöslauselmassaan Euroopan kilpailukyvyyn vahvistamisesta ja rakenneuutosten seurauksista pk-yrityksiä koskevaan politiikkaan ja niiden asemaan⁽¹³⁾ olevansa tyytyväinen tuen kokonaismäärän pienentymiseen ja korostaa tutkimukseen, kehitykseen, koulutukseen ja pienten yritysten neuvontaan kohdennetun tuen tarkoituksenmukaisuutta.

2.2.4 Tukijärjestelmän uudistusprosessista⁽¹⁴⁾, johon myös ETSK on ottanut kantaa⁽¹⁵⁾, Euroopan parlamentti toteaa, että innovaatiotuen uudistamiseksi tulee määritellä selkeä toimintalinja, jonka yhteydessä innovaatio ymmärretään sanan laajemmassa merkityksessä eikä rajoituta vain teknologisiin näkökohtiin⁽¹⁶⁾, ja että tukea tulee voida hyödyntää horisontaalisesti — kauppa ja palvelualat mukaan luettuina — kaikilla sektoreilla, jotka pystyvät antamaan aktiivisen panoksensa Lissabonin strategiaan.

2.2.5 ETSK korostaa, että komissio esitti vuonna 2004 erilaisia järjestelmällisiä ehdotuksia tukien yleiseksi uudistamiseksi markkinapuutteet huomioon ottaen. Kyseisiä ehdotuksia, joita myös komitea puolsi, toteutetaan parhaillaan aiemmin annettujen tiedonantojen mukaisesti.

2.2.6 Toisaalta ETSK on täysin tietoinen siitä, että kyseisellä alalla tilanne kehittyy voimakkaasti, koska poliittiset, sosiaaliset, taloudelliset ja oikeudelliset puitteet muuttuvat ja markkinoiden globalisoituminen kiihtyy. Ajoittaiset vaihtelut⁽¹⁷⁾ ovat siis välttämättömiä, mutta oikeudellinen viitekehys on säilytettävä selkeänä ja avoimena.

2.2.7 Markkinoiden globalisoitumista koskevissa kysymyksissä tulee kiinnittää erityishuomiota yhtäältä WTO:n monenkeskiseen viitekehukseen ja toisaalta unionin merkittävimpien kauppakumppanien viitekehukseen.

2.2.8 Yhdysvalloissa pienyritysten asioita hoitava viranomaisen SBA (*Small Business Administration*) myöntää pienille ja keskisuurille yrityksille innovaatiotukea joukosta liittovaltiotason julkisia ohjelmia. Lisäksi tulee mainita osavaltioiden myöntämät tuet ja liittovaltiotason SBIR-aloite (*Small Business Innovation Research Program*).

⁽¹³⁾ EP:n päätöslauselma PE 6TA(2005)0230 (mietintö PE A6-0148/2005, 12.5.2005, kohta 36).

⁽¹⁴⁾ KOM(2005) 107 lopullinen, "Suunnitelma valtiontuen uudistamiseksi".

⁽¹⁵⁾ INT. 268.

⁽¹⁶⁾ Ks. alaviite 5, EP:n päätöslauselman kohta 50.

⁽¹⁷⁾ Vrt. SEC(2005) 795, 7.6.2005.

2.2.8.1 SBA kehittää seuraavanlaisia ohjelmia:

- *Basic Loan Program*: enintään 75 prosentin takauksia lainoille aina 2 miljoonaan dollariin saakka yritystä kohden
- *SBA Investment Program*: yksityisten pääomasijoittajien ja riskipääoman investoinnit
- *Certified Development Company "504" Loan Program*: lainaa innovointia ja modernisointia varten enintään 4 miljoonaa dollaria
- *Microloan Program*: lyhytaikaista lainaa enintään 35 000 dollaria välittäjien kautta
- *Prequalification Loan Program*: lainaa enintään 250 000 dollaria, tässäkin ohjelmassa välittäjien kautta
- *Export Working Capital Program*: 90 prosentin takaus enintään 1,5 miljoonan dollarin rahoitukselle
- *SBA Express*: enintään 350 000 dollarin rahoitus ja 50 prosentin takaus
- *SBA Community Express*: enintään 250 000 dollarin rahoitus ja 75 prosentin takaus
- *SBA Secondary Market Program* ja *SBA Asset Sales Program* osakemarkkinoille pääsyn helpottamiseksi
- *SBA Women's Network for Entrepreneurial Training Initiative* naisryrittäjille.

2.2.8.2 SBIR-aloitteesta myönnetään pienyrityksille julkista tukea innovointi- ja tutkimustarkoituksiin. Aloitteesta voi saada ensi vaiheessa toteutettavuustutkimusta varten enintään 100 000 dollarin alkupääoman ja seuraavassa vaiheessa prototyyppien kehittämiseksi enintään 750 000 dollaria. Kolmannessa vaiheessa tukea ei myönnetä SBIR:n varoista, vaan kaupallista hyödyntämistä varten rahoitusta haetaan julkiselta ja yksityiseltä sektorilta.

2.2.9 Euroopan akateemisia piirejä ja yritysmaailmaa edustava Euroopan komission neuvoa-antava elin **EURAB** on antanut hiljattain **suosituksia**, joiden mukaan tutkimuksen, teknologian kehittämisen ja demonstroinnin puiteohjelman toimien täydentämiseksi tulisi sekä yhteisön tasolla että jäsenvaltioissa soveltaa samankaltaista mekanismia. EURAB korostaa, että se saattaa edellyttää **valtioneukisääntöjen muuttamista** ⁽¹⁸⁾.

2.2.10 Japanissa pienten ja keskisuurten yritysten asioita hoitava virasto myöntää erilaisia julkisia innovaatiotukia, joista mainittakoon

- *Start Up* -ohjelma, josta rahoitetaan osa käytännön tutkimus- ja kehitystoimien, teknisen arvioinnin ja paten-

toinnin kustannuksista (50 prosentin alennus rekisteröintikustannuksista ja uudistaminen kolmeksi vuodeksi)

- luovan teknologian tutkimus- ja kehitysohjelma
- paikallisen tutkimus- ja kehitystoiminnan elvytysohjelma
- ohjelma teollisuuden, akateemisen maailman, vastuuvirano- maisten ja hallituksen yhteistyön edistämiseksi
- SBIR-aloitetta Japanissa vastaava *Small Business Innovation Research System*, jonka tavoitteena on edistää pk-yritysten teknologisten valmiuksien kehitystä ja josta myönnetään julkista tukea pk-yritysten luovalle toiminnalle ja rahoite- taan tutkimustulosten kaupallista hyödyntämistä
- ohjelma, josta tuetaan julkisin varoin viestintäteknologian käyttöönottoa ja kehittämistä yrityksissä
- *Subsidies for SMEs Business Innovation* -ohjelma
- *Subsidies for Strengthening SMEs Business Resource* -ohjelma
- luottotakauksista vapauttamista koskeva ohjelma
- JASME:n (*Japan Finance Corporation for Small and Medium Enterprise*), NLFC:n (*National Life Finance Corporation*) ja *Shoko Chukin* -pankin myöntämien luottojen korkotukia koskevat toimet

— pk-yritysten veroetuohtelma

— investointiohjelma, jonka avulla voi saada enintään 300 000 jenin rahoituksen pieniin ja keskisuuriin yrityksiin erikoistuneilta investointi- ja konsultointiyhtiöiltä

— kannustinohjelma, joka perustuu lakiin pienten ja keski- suurten yritysten henkilöstöhallinnon parantamisesta työvoiman turvaamiseksi ja laadukkaiden työpaikkojen luomiseksi.

2.2.11 **WTO:n monenkeskisissä sopimuksissa** määritel- lään "erityinen valtiontuki" tueksi, jota tuen myöntäjävaltiossa voidaan myöntää vain jollekin yritykselle, tuotannonalalle tai tuotannonalojen ryhmälle. WTO:n sääntöjä sovelletaan vain kyseisenlaisiin tukiin ja kaikilla aloilla maatalousalaa lukuun ottamatta. Tuet jaetaan kahteen ryhmään: **kielletyt tuet** ja **toteutettavissa olevat tuet**.

2.2.12 **Kiellettyjä** ovat suorat vientituet ja tuet, joilla suosi- taan kotimaisia tuotteita tuontituotteiden kustannuksella. Tällaiset tuet vääristävät kansainvälistä kauppaa ja haittaavat siis muiden maiden kaupankäyntiä. Ne alistetaan WTO:n tarkastel- taviksi nopeutetulla menettelyllä, jotta voidaan päättää tuki- toimen lopettamisesta tai vastatulleista, joita vahinkoa kärsinyt maa tai kärsineet maat voivat ottaa käyttöön.

⁽¹⁸⁾ EURAB – European Research Advisory Board, 02.053 final, "Improving innovation", 2005.

2.2.13 **Toteutettavissa olevista** tuista mainittakoon, että toisessa maassa sovellettua tukea koskevassa valituksessa on osoitettava kolmijakoisen vahinkoluokituksen⁽¹⁹⁾ perusteella, että kyseinen tuki on vaikuttanut kielteisesti valituksen tehneen maan oikeutettuihin etuihin. Jos tätä ei kyetä osoittamaan, valtiontuki on sallittu. Jos vahinkoa on todistetusti aiheutunut ja riitojenratkaisuelin (*Dispute Settlement Body*) on sen tunnustanut, on tukea antaneen maan lopetettava tuki. Muutoin vahinkoa kärsinyt maa voi periä korvaavia tulleja.

2.3 Yleistä

2.3.1 Komitea suhtautuu myönteisesti komission ehdotukseen, joka koskee Euroopan valtiontukien ja innovoinnin välisten, parannettavissa olevien yhteyksien määrittämistä. On selvää, että EU:n riittämätön kilpailukyky verrattuna maailman muihin talouksiin johtuu suurelta osin innovoinnin heikkoudesta, joka on globalisoitumisprosessien johdosta yhä ajankohdaisempi ongelma.

2.3.1.1 Komitea on tyytyväinen myös siihen, että valtiontukia ja innovointia yhdistävistä ongelmista järjestetään julkinen kuuleminen, jonka avulla tästä arkaluonteisesta keskustelunaiheesta voidaan saada julki lähimpien sidosryhmien näkemykset.

2.3.1.2 Tiedonannossa esitetyt kysymykset ovat laajoja ja hyvin muotoiltuja, ja niissä käsitellään suurin osa asiaan liittyvistä ongelmista, jotka voivat koskea esimerkiksi markkinahäiriöitä ja mahdollisuutta yksinkertaistaa menettelyjä. Koska käytettävissä on vain vähän aikaa eikä esittelijällä ole mahdollisuutta keskustella aiheesta valmisteluryhmässä, tässä yhteydessä ei voida käsitellä yksittäisiä kysymyksiä eikä antaa kaikkiin kysymyksiin perusteltua vastausta.

2.3.2 Komitea on tietoinen siitä, että EU:n kilpailukykyongelmaa ei voida ratkaista yksin innovaatiotuella. Lukuisissa yhteisön asiakirjoissa ja komitean eri lausunnoissa on osoitettu Euroopan unionin toimia rajoittavat tekijät:

- muunkin kuin teknologisen innovoinnin riittämättömyys
- sääntöjen ja yhteisten toimien riittämättömyys
- rahoitusmarkkinoiden heikkous ja liiallinen hajanaisuus
- riittämätön työllisyystaso
- tuotemarkkinoiden huono toiminta
- puutteellinen politiikan koordinointi
- markkinapalvelujen huono saatavuus

⁽¹⁹⁾ Sopimuksessa määritellään kolme vahinkolajia: Jonkin maan antama tuki voi aiheuttaa vahinkoa tuojamaan kotimaiselle teollisuudelle tai toisen maan kilpaileville vientiyrityksille kilpailtaessa jonkin kolmannen maan markkinoilla. Lisäksi jossakin maassa annettava tuki voi aiheuttaa vahinkoa vientiyrityksille, jotka yrittävät kilpailla tukea myöntävän maan markkinoilla.

— riittämätön tuki uudelle tuotannolle ja uusille tuotantoyhdistelmille, joiden avulla voitaisiin tuottaa arvonlisää ja korkealaatuisia työpaikkoja sekä varmistaa eurooppalaisen teollisuuden suhteellinen etu⁽²⁰⁾.

2.3.3 Edellä mainitut tekijät ovat aiheuttaneet tietynlaista oikeudellista epävarmuutta, jonka poistaminen edellyttää kyseisen alan valtiontukiin liittyvien rajoitusten ja mahdollisuuksien perinpohjaista tarkastelua.

2.3.4 Tuote- ja prosessi-innovaatiot⁽²¹⁾ kaikkine näkökohdineen heijastuvat lopulta markkinoihin, joten ne voivat vaikuttaa toimiin, joilla voi olla huomattavakin merkitys kilpailulle ja kaupalle.

2.3.5 Ennakkohyväksynnän mahdollistamiseksi komission ja jäsenvaltioiden tulee siis määritellä kumppanuushengessä ja aloitteellisen yhteistyön avulla täsmällinen, selkeä ja yhteisymmärrykseen perustuva viitekehys.

2.3.6 Innovaation ja innovointiprosessin määrittely

2.3.6.1 ETSK tiedostaa, että aikanaan vihreässä kirjassa esitetty innovaation määritelmä tulisi ajantasaistaa, kun otetaan huomioon viimeksi kuluneiden kymmenen vuoden aikana tapahtuneet muutokset. Toisaalta tulee myös pohtia yhä tarkemmin innovointiprosessien ja markkinoinnin käynnistymisen välisiä vaiheita, jotta kilpailusäännöt eivät vääristyisi kohtuuttomasti.

2.3.6.2 Ennen yhteiskunnan kehitys oli liian hidasta havaittavaksi yhden ihmiselämän aikana. Nykyisin se on niin nopeaa, että sitä on vaikea tajuta. Yhteiskunnat kokonaisuudessaan ja erityisesti yritykset, viranomaiset ja palvelut ovat nykyisin valtavien muutosten kourissa, ja kertynyt asiantuntemus pyrkii sekoittumaan muutosten johdosta.

2.3.6.3 Innovoinnista tulee siis yhteiskunnallinen prosessi, jonka avulla asiantuntemuksen hankkimiseen erikoistuneet ja siten asiantuntevimmat ihmiset, yhteisöt ja organisaatiot auttavat muita hyödyntämään tietämyksen tuloksia ja siirtämään asiantuntemusta omaan ammatilliseen toimintaansa ja vastavuoroiseen kanssakäymiseen.

2.3.6.4 Jos utopia on tulevaisuudessa toteutuva pyrkimys, ”innovointi tarkoittaa kaikkien utopioiden paikkansapitävyyden varmistamista”⁽²²⁾.

2.3.6.5 Vihreän kirjan jälkeen komissio on määritellyt innovaation osuvasti ”uutuuden menestyksekkääksi tuotannoksi, omaksumiseksi ja hyödyntämiseksi taloudellisella ja sosiaalisella alalla”⁽²³⁾.

⁽²⁰⁾ EP, työllisyyden ja sosiaaliasioiden valiokunnan lausunto teollisuus-, tutkimus- ja energiavaliokunnalle, A6-0148/2005, kohta 4.

⁽²¹⁾ Vrt. vihreä kirja innovaatiosta, COM(95) 688 final.

⁽²²⁾ Oscar Wilde.

⁽²³⁾ KOM(2003) 112 lopullinen: ”– the successful production, assimilation and exploitation of novelty in the economic and social spheres”.

2.3.6.6 Innovointi on monimutkainen prosessi. Innovaatioiden tuottamista edistävät tutkimustoiminnan kehittämisen ja teknologian yhä paremman soveltamisen ohella lukuisat muut, joskus muuttuvatkin tekijät ja edellytykset, joista mainittakoon seuraavat:

- innovointiin suuntautunut yrityskulttuuri
- suhteet ja vuorovaikutus muiden yritysten, elinten ja viranomaisten kanssa, sillä ne ovat erittäin tärkeitä tietojen hankkimisen ja innovaatioiden luomisen sekä niiden levittämisen kannalta
- suuntaa antavat sääntö- ja sääntelypuitteet erityisesti teollisia tekijänoikeuksien alalla
- pääsy pääomamarkkinoille, varsinkin kun kyseessä on riskipääoma ja yritysten perustamisvaihe
- koulutus- ja ammattikoulutuspalvelut sekä suhteet akateemisten piirien, tiedemaailman ja yritysten välillä
- tukirakenteet (esim. yrityshautomot, alueelliset verkot, teollisuus- ja teknologiapuistot) sekä innovaatioiden välittämiseen tarkoitettut rakenteet.

2.3.6.7 Komitea on jo aiemmin todennut ⁽²⁴⁾, että innovointi on tutkimuksesta ammentava yhteiskunnallinen prosessi, jonka lähtökohta on kilpailujärjestelmässä ja joka leviää silloin, kun yleinen suhtautuminen muutokseen ja riskinottoon on myönteistä. Tuloksena on kilpailukyvyyn ja yhteenkuuluvuuden parantuminen sekä sosiaalisen ja taloudellisen hyvinvoinnin lisääntyminen.

2.3.6.8 Jotta pohdinta voitaisiin perustaa objektiivisiin seikkoihin, komitea kehottaa komissiota tarkentamaan kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden avustuksella ja Eurostatin koordinoimalla sitä, mitkä tuotanto- ja palvelualat olisivat sisällytettävissä niihin, jotka voidaan nykyään määritellä innovatiivisiksi. Olisi itse asiassa erittäin hyödyllistä, jos tällä monisyisellä ja muuttuvalla alalla olisi käytössä suuntaviivat.

Bryssel 14. joulukuuta 2005

2.3.6.9 **Innovaatiotuki** (vihreän kirjan ⁽²⁵⁾ määritelmän mukaan): Jo aiemmin esittämänsä ⁽²⁶⁾ näkemyksen mukaisesti komitea katsoo, että innovaatiotuen nykyisiä puitteita tulisi laajentaa koskemaan myös uudenlaisia tukia, jotka eivät kuulu nykyisiin suuntaviivoihin. Olisi myös eriteltävä uusia soveltuvuuskeriteitä, jotka antavat jäsenvaltioille entistä laajemmat toimintamahdollisuudet ilman ilmoitusvelvollisuutta.

2.3.6.10 Tiedonannossa painotetaan pk-yritysten erityisvaatimuksia, jotka on mainittu jo useaan otteeseen Euroopan parlamentin, neuvoston, ETSK:n ja komissionkin asiakirjoissa. Myös ETSK on vakuuttunut siitä, että etenkin mikro- ja pk-yrityksille suunnatut innovatiiviset, konkreettiset ja tarkasti kohdennetut toimet voisivat antaa kilpailukyvyille todellisen sysäyksen.

2.3.6.11 Sekä pienissä että suurissa yrityksissä innovointiprosessit edellyttävät koko henkilöstön sitoutumista eri tasoilla. Se on mahdollista, jos työyhteisö on yhteistyöhalukas ja jos yllykkeet uuden luomiseksi hyväksytään ja niihin on kiinnostusta. Täydennyskoulutus on perustavan tärkeää tällaisten olosuhteiden saavuttamiseksi.

2.3.6.12 ETSK:n mielestä kaikkien valtioiden on lisättävä ponnistelujaan tieteen yleistajuistamiseksi ja tieteeseen suuntautuvien nuorten määrän lisäämiseksi ⁽²⁷⁾. Innovaatiokulttuuria voitaisiin edistää voimakkaasti myös televisio-ohjelmien avulla ⁽²⁸⁾. Koulutuksen — myös television välityksellä tapahtuvan — avulla voidaan parantaa viestintävalmiuksia ja tiedottamista ja siis innovointia ja kilpailukykyä. Hyvin kohdistettu ja helppotajuinen tiedotus edistää omalta osaltaan ihmisten kiinnostusta tieteeseen ja innovointiin.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Anne-Marie SIGMUND

⁽²⁴⁾ Vrt. komitean lausunto aiheesta "Vihreä kirja innovaatiosta", esittelijät: Ulla Sirkeinen ja Ursula Konitzer, EYVL C 212, 1996.

⁽²⁵⁾ COM(1995) 688 def.

⁽²⁶⁾ INT. 268.

⁽²⁷⁾ Vuonna 2003 EU:n nykyisen 25 jäsenvaltion aktiiviväestöstä 27 prosenttia eli noin 50 miljoonaa henkeä työskenteli erityis- ja teknisillä aloilla (HRSTO). Lähde: Eurostat, *Science and technology*, 11/2004.

⁽²⁸⁾ Tilastojen mukaan seitsemän kymmenestä saa tietoa televisio-ohjelmista.